

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. —
Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а. вр

БРОЙ 40. У Новоме Саду, 28. Октобра 1859 **ГОД. II**

М И С Л И

О школи и учительма.

I.

Први школски састанакъ.

Упечатлѣнѣ, кое кои страни на насъ при првомъ састанку и угледаню начини, врло е важно, и толико е силно и снажно, да се тешко икадъ заборава. По томе првомъ угледаню начини сваки човекъ себи одма оногъ часа неко мнѣние о томе непознаномъ, ми о другомъ, а други о нама, и много реда се по томъ првомъ угледаню одма заволемо ил' заневолемо, те тако тай први састанакъ и угледѣ много реда коначно о нашемъ далѣмъ одвошеню и владаню са тимъ непознанимъ пресуди, макаръ да се у тай први махъ самимъ голимъ окомъ и чувствомъ оценюемо.

Ово оценѣванѣ непознатихъ самимъ голимъ окомъ и осеѣанѣмъ небива само кодъ зрели люди него и кодъ деце; јошъ кодъ ове са чудо великомъ сигурности; одма одъ прва маха виде и осете деца у непознатоме, али онъ приятель и любитель деце ил' не, пакъ по томе се ил' одма некако прилюбе нѣму, ил' зазру одъ нѣга; још ово према учителю веѣма него према икоемъ другомъ човеку осете, вальда зато, што знаю, да ће са нѣмъ дуже времена заедно бити имати, и одъ нѣга зависити.

Кадъ е дакле то тако, онда валя и учитель то да зна, пакъ увекъ и свудъ, а особито при почетку школске године и у прве школске дане непрестано то на памети да има, ни на часакъ са ума да несмеће, пакъ све могућно да учини, да се деца тада у целой благости и милини својој покаже, и да имъ тай први школски данъ и састанакъ најмилиимъ начини, тимъ више, кадъ зна, да силни не смислени родители, сваки часъ децу са школомъ и учителюмъ као са некимъ страшилама прете, и плаше: чимъ имъ се живљ и безазление дете само мало макне и заигра, одма за њимъ лете речи: чекай, чекай, доћи ћешъ ти у школу, научићешъ ти мировати; ако коем детету не пође одма одъ часа све оно у главу, што су га код куће невештимъ начиномъ научити ради, одъ часа су опетъ те речи ту: чекай чекай, доћи ћешъ ти учителю подъ прутъ, утераће онъ теби у главу то; акол' су деца иоле што у кући на сметњи, ето опетъ ти исти речи: у школу ћешъ ти, нећеш ти мени по кући сметати; аколи ма што скриве деца, одма в школа и учитель страшило и баукъ, с' којима деца прете, и пре него што су ихъ у школу и учителю довели, од њи ихъ заплашили. Са каквомъ вољомъ и любви деца у школу долазе, лако свако отуда видити и знати може, а учитель треба то најболъ да зна.

Оћеш ли дакле валянъ и врстанъ учитель да будешъ, а ти све могућно употреби, пакъ ово мнѣниѣ, што га деца о школи и о учителю одъ такови пусти родителя увате, осрамоти; покажи и увери децу деломъ да ние тако; ублажи страхъ, стишай оно зебенѣ и дрктанѣ, с' којимъ деца први редъ у школу улазе; начини да деца с' тебе школу и науку заволеу; а ово е после оне претнѣ и страве лако и часкомъ могућно, ту е мала ситница већъ довольна, да ти се деца приволеу и прилюбѣ; незаборави само, да е први

састанакъ и прво угледанъ одъ големе важности како за светъ, тако и за децу, алъ и за тебе в тако, сети се да ти оне госте примашъ, кое в Христосъ Спаситель благосиляюћи са онима најлюбавніимъ речма примио :

Штавите дѣтѣй приходѣти ко мнѣ, ѿ не бранѣте ѿмъ, таковыхъ бо єсть царствіе Божіе.

Знай, да в онай данъ кад дете први ред у школу ступа највећи најглавни и најсвечани у животу нѣговомъ, пакъ узми и ти најсвечанию альину на се, и подай твомъ лику најсвечанию сѣйность и милину, пакъ прими у најсвечание намештеной школи те нове госте твоє, прими ихъ као отаць, као учитель и заступникъ Христа Спасителя, пакъ ће ти они тай први састанакъ до век памтити, благосиляюћи те целог живота свогъ.

II.

Погледъ у празну школу.

На мене в празна школа, кадгодъ сам у ню ушао, увек неко особито и чудно упечатлѣнъ учинила. Школа пуна деце уведе човека некако одма у ове обичне свакидашнѣ мисли, а празна школа одпусти некако мислима слободанъ махъ, пакъ ту човеку силно на умъ дође, кое му никада другчие неби дошло. Кад човекъ у страномъ месту у цркву уђе, обузме га неки тайни алъ мили страхъ; она висина и просторъ и тишина и она сѣйность и красота олтара и икона занесу га и засену, учиниму се као да в међу свете духове ушо, као да в у онай светъ прешо и близу самога боживгъ престола ступио. Тако в некако човеку и у школи, кадъ деце у нъой ние. Ту ум самъ себи децу ствара и представля, све најлепшу и најмилию, све лепо и чисто одевену, и чисто ихъ гледа како животни по-

гледѣ њѣни жельно учителя гледѣ и слушаю да науче; а учителя представля себи као неко више сушество, као апостола међу томъ красномъ и миломъ децомъ, кои пунъ блакости и светогъ оддана све штогод најлепшега и најсветиѣга самъ знаде, њѣма казуе и њѣи учи. Ту човеку и прошлостъ и будућностъ некако предъ очи изађе, и чисто гледа како се ту семе будући душевни блага и милина сее, темель среће и блаженства меће; гледа, како ту многи будући највртнѣи човеколюбацъ, највиспренѣи мудрацъ, најкраснѣи юнак, најсрећнѣи майка и најчеститѣи газдарица основе прима, из кои ће за будућностъ најкраснѣи живота плод узрети. Доиста е то врло мала икона, што се тада пред умнимъ очима отвара, ню би валяло да учитель сваки данъ чимъ устане погледа, пак да се онда Богу помолѣ и одъ њѣга благослова заискавши са овимъ светимъ заданућемъ на свети свой посо ступи. Мени е ова икона одвише мила и драга била, само да самъ е и увек подуже и безъ сметнѣ гледати могао, алъ — кадкад ме е само еданъ едини погледъ на катедру иль стол и на њѣма лежећи пруть иль другу кою томъ подобну мучительску справу, изъ овога мога најмилиѣга неба изчупао и у оваѣ груби и голи светъ свалио. Тако самъ едаредъ у одной школи на едномъ дувару гледао икону Христа Спасителя, како га деца обколела, а он ихъ прима, и благосиляюћи ихъ оне свете речи говори, кое деца на вечита времена потврѣенѣ њѣновогъ благородства даю; а кадъ на други дувар очи бацѣм, видим — виси камѣня. Смешность се у контрасту састоѣ; ал на оваки контрасть само се зло и неваляло срце смеяти може; я у ономъ болу и чуду доиста нисам знао, кога ту веѣма сажалѣвати валя; учителя тогъ, кои е кадаръ очима икону Христа Спасителя гледаюћи тако сасвимъ противанъ примеръ узети, иль ону безазлену и невину децу, коя томъ учителю као заступнику Спа-

сителя свогъ долазе, да изъ нѣгови уста науку срет-
ногъ и блаженогъ живота приме.

(Продужиће се.)

Недельна и свечана

Евангелія и Апостоли.

на данъ св. оца Николая.

Еванг. одъ Луке гл. VI зач. 24.

Во время оно: ста Исусъ на мѣстѣ равнѣ, и народъ
ученикъ егѡ, и множество много людей ѿ всея Іудей и
Іерусалима, и поморіа Турска и Сидонска: у време оно,
стаде Исусъ на месту равномъ, и гомила ученика нѣ-
гови, и мноштво велико люди изъ целе Юдеи и Еру-
салима, и приморя Тирскогъ и Сидонскогъ;

иже придоша послѣшати егѡ, и исцѣлѣтиса ѿ не-
дѣгъ своихъ, и страждущіи ѿ дѣхъ нечистыхъ, и исцѣ-
лѣхъса: кои дохоше да га чую, и да се изцеле одъ
болести свои, и кои страдаше одъ духова нечисти, и
изцеляваху се.

И весь народъ искаше прикасѣтиса емѹ: ѿкъ сила
ѿ негѡ исхождаше, и исцѣлѣше всѧ. И савъ народъ
тражаше да га се прикосне; ерѣ сила изъ нѣга изла-
заше и изцеляваше све.

И той возведъ очи свой на ученики свои, глаго-
лаше, блажени нищіи дѣхомъ: ѿкъ ваше естъ царствіе
Божіе: И онъ подигнувши очи свои на ученики свои,
говораше: Блажени сиромашни духомъ; ерѣ в ваше
царство Божіе.

Блажени ѧлчущіи нынѣ: ѿкъ насытитесѧ; блаже-
ни плачущіи нынѣ; ѿкъ возсмѣтесѧ. Блажени кои гла-
дуете садъ, ерѣ ќе те се насыти. Блажени кои пла-
чете садъ, ерѣ ќе те се насмеяти (нарадовати).

Блажѣни бѣдете, ѣгда возненавѣдѣтъ васъ челоуѣцы, и ѣгда разлучѣтъ вѣи и поносѣтъ, и пронесѣтъ ѣма васъ ѣкѣ зло сына челоуѣческаго ради. Блажени бѣете, кадъ омрзну васъ люди, и кадъ васъ раставе и нагрде, и пронесу ѣме васъ као зло сына челоуѣческаго ради.

Возрадѣйтесь въ той день, и възиграйте, се бо мзда васъ многа на небеси. Радуйте се у тай данъ и играйте, еръ в плата васъ велика на небу.

Апост. одъ Павла Евреима гл. XIII. зач. 335.

Братѣе: Повинѣйтесь наставникѣмъ вашимъ и покарайтесь, ти бо бѣдѣтъ ѣ душихъ вашихъ, ѣкѣ слово воздати хотѣще: да съ радостію сѣе творѣтъ, а не въздыхѣюще; Браѣо! Повинуйте се (слушайте) наставницима (учительма) вашимъ и покоравайте се, еръ они бдию (стараю се) о душама вашимъ, као кои ѣе одговоръ дати, да съ радощѣу, то чине (васъ уче) а не уздишуѣи.

Нѣсть бо полѣзно вамъ сѣе. Еръ не ѣе вамъ помоѣи ово (ако ови уздисали буду.)

Моли́теса ѣ насъ: ѣповѣемъ бо, ѣкѣ добръ советъ ѣмамы: во всѣхъ добрѣ хотѣще жити. Моли́те се (Богу) за насъ; еръ се уѣамо, да добру савестѣ ѣмамо, у свему добру стараюѣи се да живимо.

Лишше же молю, сѣе творѣте, да вскорѣ ѣстроюса вамъ. И одвише молимъ, чините то, да се скорие вратимъ вама.

Богъ же мѣра, возведѣи ѣз мѣртвыхъ пастира овцамъ великаго, крѣвию завета вѣчнаго, Господа нашего Исуса Христа; А Богъ мѣра, кои изведе изъ мртви пастира овцама великаго, крѣвию завета вечнога, Господа нашего Иисуса Христа:

Да совершитъ вы ко всакомъ дѣлу блáзѣ, сотвори-
ти волю егш, творѣ въ вáсз благоубодное предъ нѣмз,
Иисусъ Христомъ: емже слава ко вѣки вѣкшвъ аминъ.
Да саврши васъ у свакомъ делу благомъ, да чините
волю нѣгову, чинеши у вами што е благоугодно предъ
нѣмъ, крозь Иисуса Христа, кое му слава у веке ве-
кова; Аминъ.

Изясненіе црквенихъ пѣсама.

на празникъ светога Николе.

1. Тропарь. Правило вѣры. — Правило вѣре, т.
е правило кое показуе, како има свакій онай живити,
кои у Бога, у нѣгову силу, мудрость и милость вѣ-
руе. Одкуда се мы учимо шта намъ валя вѣровати?
Шта вѣруемо у 1-омъ, у 7-омъ, у 11-омъ и 12-омъ
члену вѣре?

и образъ кротости, образъ огледало, ликъ угледъ,
кротости, смиренности побожности.

воздержаніа учителя ꙗкѣ та стадо твоѣмъ ꙗже
вещей истина. Правило вѣре, образаць кротости и
уздраня учителя явио е показао е тебе стаду тво-
ме онай кои е надъ свима стварима найвеши, права,
сушта истина. Ко е найвеша и права истина? Най-
веша и права надъ свима стварима узвишена и найса-
вршенія истина естъ самъ Христосъ Саасишель. Дакле
Христосъ показао е тебе светителю Николае стаду
твоемъ за правило вере, образаць кротости и учителя
уздраня. *) Свети Никола учио е стадо свое, да се

*) У овоме ставу: „Правило вѣры и образъ крото-
сти, воздержанія учителя яви ты стаду твоему
яже вещей истина.“ Субъектъ е ꙗже вещей исти-
на; у Србуляма иже естъ вѣшемъ истина. Сравни
стихиру на листи: Правило вѣры образъ крото-
сти яви ты стаду твоему Христосъ Богъ свети-
телю Никола. —

уздржава одъ страстїй, и слабости людскихъ. Кое су то слабости? Изброй ми грѣхе смртне? Кажи свакоме грѣху противну добродѣтель? Куда спада кротость? Изброй ми плоде дарова духа светогъ? А кажи ми и даре духа светогъ?

сегѡ рѣди стажѣлз ѣси смїренїемз высѡкам, тога ради, зато, стекао си, прибавио си, заслужио си, смиреношћу твоїомъ висока. Збогъ твое смерности дао ти е Богъ те си получио високо достоинство, быо си архиепископъ, а збогъ те исте смерности свое постао си великїй угодникъ и светитель божїи, кои високо мѣсто заузимашь у царству небесномъ и молишь се за насъ Богу.

нищетоу богѣтам, твоїомъ ништетомъ духовномъ, твоїмъ чистимъ и цѣломудреннымъ владанїемъ, и твоїомъ смерношћу заслужио си велику часть кодъ людїй на земљи, а кодъ Бога на небу право богатство.*) Какво е то небесно богатство? Ёсмол' мы дужни чезнути за тымъ небеснымъ богатствомъ?

Отче священначѣлниче Нїкѡлае. Отче, свештеный начелниче, поглавару свештеника, владико Николае.

Моли Хрїста Бога. Моли се Христу Богу.

Спастиса дѡшѣмъ нѣшимз, да се спасу душе наше, моли се за спасенѣ нашихъ душа. Зашто молимо светителя да се онъ Богу моли за насъ? Шта вѣруемо у послѣднѣмъ члену вѣре? Како имамо се владати, да намъ тай вѣчный животъ добаръ буде?

Ёси л' видїо икону на коїой е представлѣн светый Никола? Гдѣ си е видїо? Има л' у нашей цркви, и гдѣ стои? Како е представлѣнъ? Шта има на глави, у рукама? Тако е обученѣ и нашъ владика и светый патрїярхъ кадъ служи. — Кадъ славимо мы споменѣ

*) Св. Никола, као што се изъ житїя нѣговогъ види, быо е богатыхъ родителя сынъ; слѣдователно овде се и ништета и богатство духовно, а не тѣлесно разумѣва.

светога Николе? Нисил' ты свечаръ на св. Николу? Шта значи свечарство? Треба л' да се свечаръ угледа на свога свеца? Како треба да се ты владашъ, ако желишъ да те светацъ твой воли и да те благослови? Какавъ е было св. Никола као дѣте? Было е покоранъ свима родителъима учителъима и свима старинама, было е миролюбивъ, радо е у миру живіо с' другомъ дѣцомъ, было е умѣренъ, у елу и пиѣу, праштао е увреде, было милостива срдца спроѣу сиротинѣ, у школи было е прилѣжанъ, Богу се молю и радо у цркву ишао — (види житіе у бр. 8 Шк. Листа год. 1858.). Кою дѣцу дакле има радо светый Никола? Ону коя су тако послушна, миролюбива, задовольна умѣрена, и милостива као што е онъ было. — Тако добра дѣцо будите и вы сви, па љете среѣни, дуговѣчни и кодъ Бога помиловани быти.

Ел' то по вољи св. Николи, кадъ се кои свечаръ о нѣговомъ дану сувише истроши, обеде илз ошѣе? Слави л' таковый свогъ свеца? Да шта треба да ради свакій онай кои е свечаръ о Николу дну, на самый тай празникъ? А како треба да се влада цѣлога живота свогъ? — Кои зна садъ одпояти тронарь св. отцу Николаю? —

2. Кондакъ. Вѣз Мирѣхъ. — У Миру граду у предѣлу поморскомъ Ликии, у малой Ази, гдѣ е св. Николай митрополитъ было.

Свѣтѣ. Ти светый отче!

свѣщенодѣйствитель показѣлса ѣси. Свештеный дѣлатель показао си се; у граду Миру было си ти найпре свештеникъ, а после митрополитъ и тамо си твоимъ светымъ животомъ, твоимъ наукомъ, и извршиванѣмъ светихъ тайнѣи люде на путъ спасенія насталяо. Изброй ми свете тайне новаго завѣта? ков си ты веѣъ свете тайне приміо? Тко те е исповѣдіо и

причестіо? — кое тайне свршуе свакій свештеникъ, а кое владика?

Хрїсто́во бо преподобне евангеліе ісполнивъ, Ер-бо си христово еваѣеліе испунио ты преподобный! Шта се садржи у еванѣелію? Кажи ми укратко шта е Іисусъ Христосъ учио? Люби господа Бога свогъ свимъ срцемъ твоимъ, и свомъ душомъ твоіомъ и свомъ мысли твоіомъ, то е прва и найвеѣа заповѣдъ кою учи Христосъ Спаситель, а друга е исто главна: Люби ближнѣга свогъ као самъ себе, и све што хоѣете да чините вама люди, чините и вы нѣима такоѣе. — Знашъ ли іоштъ кою науку Христову изъ диктанда што смо досадъ имали? Ели доста да ми то изреченіе само наизустъ казати и лѣпо написати умѣмо? То е найманѣ, веѣъ владати се по нѣой валя само зато е имамо.

положилъ еси́ дѣшѣ твою ѿ людехъ твоихъ. дао су душу твою за люде твое; за стадо кое ти е Спаситель повѣрио ты си се трудіо, учио си га, давао си му своимъ животомъ добаръ примеръ, помагао си га у нужди и у опасности. Знашъ ли какавъ примеръ навести, да е свети Никола людма одъ помоѣи быо? У време глади онъ се явіо некоемъ трговцу у Италиі кои много ране имаѣаше, и понудіо га е да своіомъ лаѣомъ подъ градъ Миръ доѣе и тамо пшеницу прода. Тымъ е св. Никола спасао свое люде одъ глади.

и спаслъ еси́ непокинныя ѿ смѣрти, и спасао си невинне одъ смрти. Гдѣ е, и кога е св. Никола од смрти спасао? У мѣсту Плакомату у Ликиі намѣстникъ царскій одсуди три невина човѣка на смртъ. Граѣани се тога ради потуже св. Николи. Овай оде са три цареве войводе на мѣсто губилишта, и губителю кои е веѣъ замануо быо да погуби оне невинне мачъ из руке истргне. Наскоро затым та три войводе буду од Авлавія цариградскогъ начелника кодъ цара Константина облагани, у тавницу бачени и на смрт осуѣени. Уочи

дана кадъ ље сва троица погублѣни быти, сете се они како в Мирскій архиепископъ Николай предъ нѣиховым очима недавно три невина човѣка одъ смрти избавио, па се одма Богу помоле и светоме Николаю препоруче. Богъ услыша нѣихову молитву и послѣ ту ноѣъ владыку Николая цару Константину, кои цару одкрив невиность нѣихову и с' тымъ ихъ одъ смрти избави. Овако као што в светитель Христовъ Николай за живота неvine люде одъ смрти избавляо: тако му в Бог и после смрти дао благодать да чудесима своима одъ свакояке беде спасава оне кои нѣга призиваю.

сегѡ ради ѡстатѣлса еси, тога ради, зато, збогъ твоихъ добрыхъ дѣла осветио си се, постао си светитель нашъ и Божии угодникъ.

ѡкш великѣи тайникъ Божѣа благодати, — као великѣи тайникъ Божѣе благодати. Тайникъ Божѣи, коме Бог повѣри свое тайне извршивати. Ко в имамо мы Божѣе Тайнике? свештенике а особито владыке. Шта они раде као божѣи тайници? Ко в су то тайне?

Знашъ ли и ту пѣсму лѣпо наизустъ одчитати? А знашъ ли в одпояти? Ели то довольно само в одчитати и одпояти? То в найманъ, него се валя по томе владати, то в найглавнѣе. Дакле, кад знамо да в светый Никола свою свештеничку и владическу дужность найточнѣе извршивао; то треба да и мы свое дужности верно и савестно извршумо. — Кои ученик извршув свое дужности? Кадъ знамо да в св. Никола живио по науци св. Еванѣелѣя; то и мы треба да се по той науци владамо. Коя в найглавнѣя наука Еванѣелска? Кажи и ты едну науку из св. Еванѣелѣя? Дед и ты едну? — Кадъ знамо да в св. Никола быо людма у помоѣи и избавляо ихъ одъ бѣде; то валя да и мы еданъ другоме у добру помажемо, па ље и нама Богъ помоѣи.

Игре с' бояма.

(Свршетакъ.)

Ове комплементарне бое зову се и контрастне. И као што се све контрастно текъ онда најболъ види, кадъ се едно низъ друго стави, н. п. велико и мало: лепо и ружно, бело и црно, исто тако и све контрастне бое, башъ кадъ се една низъ другу метне, една другу највећма подигне и најлепшу начине. Овако ихъ и наше око најволие гледати, зато се зову и хармоничне бое. Кадгодъ наше око друге бое гледа самце илъ одну с' другомъ смешану, оно онда (такогъ в створа и нарави, еръ в за белу светлостъ удешено) мора само оне недостаюће комплементарне бое да ствара и допуњава, а то е мучанъ посао, зато су му све друге окромъ комплементарни боя некудъ немиле, и нерадо ихъ гледа; а чимъ се комплементарна дода, оногъ часа учини се и она друга далеко лепша, око се оногъ часа задовољи, еръ му се даде оно што в недостајало и за чимъ в чезнуло, зато су му ове најмилие.

Да в ово озбиля истина, уверићешъ се овимъ. Изсеци више еднаки комада беле артие, намажи одъ сваке бое по два или три комада, алъ сваки комадъ само са едномъ одъ они шесть боя, илъ ако имашъ пантљика одъ сви ови боя, илъ стакала, илъ друге кое материе, свеедно в; цвеће, одеда, намештаи ит. д. и покушай ихъ најпре све по две а после и по три бое одну мимо друге метати, видићешъ да се само контрастне бое една с' другомъ најболъ слажу, една другој лепоту подигне, и оку милу начини; а после една другу више илъ манъ укваре, и ружнию начине, и то толико, да лошије лепоте боя у контрасту лепша изађе него највеће лепоте боя у неконтрасту. Тако в најлепша црвена пантљика, марама, альбина и пр.

са зеленимъ гранама иль шарама; а зелена са црвенимъ гранама. Тако е жута најлепша са лиластимъ, а лиласта са жутимъ; тако е плаветна најлепша са оранџастимъ а оранџаста са плаветнимъ.

Све остале една другу више иль манѣ укваре. Црвена низъ лиласту иль плаветну учини се некудѣ оранџаста и жуѣа, и изгуби одѣ ясности црвенила свогѣ; а опетѣ ове обе чинесе низъ црвену као да су са зеленомъ и жутомъ замазане. Црвена низъ оранџасту изаѣе некудѣ модра, а оранџаста низъ црвену некудѣ жуто и зелено замазана. Оранџаста учини жуту некудѣ зеленомъ, а жута оранџасту некудѣ црвено замазаномъ. Зелена поредѣ жуте изаѣе некудѣ модра, а поредѣ плаветне некудѣ жута. Жута поредѣ зелене учини се прляво оранџаста, а плаветна поредѣ зелене некудѣ тавна. Плаветна низъ лиласту изаѣе некудѣ зеленкаста прлява и замазана, а лиласта низъ плаветну некудѣ са црвеномъ умазана. Све една другу покваре, една другој не да, да се у оној правој и пуној лепоти својој покажу. А како иста та свака оногѣ часа чисто сине, кадѣ се низъ нѣну комплементарну метне.

Исто се овако могу и по три бое иль егодно ил врло несгодно една поредѣ друге метнути, да една другој лепоту подигне, иль да јој сву лепоту и милину уквари.

Кадѣ се по ономъ шестарномъ колу стави по една главна боя у среду, а около нѣ обе нѣне изводне, онда све три изгубе. Тако се црвена између лиласте и оранџасте учини блеѣа, а ове обе низъ црвену изгубе некако онај свој део црвенила, и учини се свака својој другој главној бои ближа, оранџаста буде жуѣа, а лиласта плаветнија, па ако е оранџаста сама по себи веѣ бледа била, постане садѣ јошѣ блеѣа, а ако е лиласта по себи веѣ угасита

била, постане садъ јошъ угаситија, и тимъ мањъ лепа. Овако се дакле могу само онда сложити ако е црвена и оранџаста врло угасита, а лиласта врло бледа, и ради смо оне блеђе а ову угаситију начинити.

Питаня. Каква се учини жута између њѣни производни? а како ове обе низ њу? која дакле жута сме међу ове обе дођи, бледа иль угасита? а која оранџаста и зелена низъ жуту? како се учине лиласта и зелене около плаветне? а како плаветна међу њѣима? која дакле зелена и лиласта сме и око кое плаветне дођи? а ков несмеду?

Покушай ихъ овако едну низъ другу по три метнути и уверићешъ се о томъ; а најболъ ћешъ се уверити, ако ихъ на две гомиле сложишъ, на еднѣй гомили контрастне по две, а на другој неконтрастне; пакъ онда на еднѣй гомили контрастне по две оставишъ, а на другој гомили ако по три слагао будешъ. Женско е око за све удесе и неудесе боя особито осетљиво, и ове игре о смеси и удеси боя за женску су децу најважнѣе. —

Јошъ нешто о белој и црној бои, и овихъ са осталима смеси. Бела е боя смеша одъ свију остали, као што е озго показано; а црна е опетъ противна, ту ни едне нема.

Бела боя низъ едну иль више други боя стављена увекъ по нешто одъ свое лепоте изгуби, алъ све остале низъ њу добию, изађу некудъ већма на видило. Бело коло на црномъ папиру учини се веће нег' што е; низъ црну бою све остале изгубе, некудъ потамне, сама бела добие, у већи контрастъ дође, а црно на беломъ много мањъ. Алъ и црна опетъ низъ плаве бое изгуби, чимъ се ове неузму контрастно. Узми повећи комадъ црне артие, и метни на њѣга еданъ мањѣи комадъ црвене, онога часа најлепше црнило учини се као са некомъ зелени помазано, а скини црвену

бою, иль стави и зелену низъ ню, онога часа и црна и црвена сину; зато су најлепше црне мараме, пантљике, цицови и уобште све альине, и намештаи (било у бои иль ма гди) са црвенимъ и зеленимъ гранама и шарама, иль са жугимъ и лиластимъ, или са плаветнимъ и оранцастимъ.

На беломъ најлепше стои ведро плава прво, пакъ онда ружична, после угасито жуто, после ведро зелено, после лиласто, најпосле оранцасто. Угасито плаво и угасито црвено нестое никадъ лепо; исто тако нестое лепо угасито зелено и угасито плаветно.

Лепо стои бело између оранцастогъ и плаветногъ, а између жутогъ и лиластогъ нестое лепо. Бело стои између оранцастогъ и црвеногъ лепше, него ове две саме една низъ другу. Лепо стои бело између црвеногъ и жутогъ, исто тако између црвеногъ и плаветногъ; а између жутогъ и оранцастогъ здраво блютаво; напротивъ кадъ се овако стави да стои бело, оранцасто, жуто, бело, онда е лепше. Између оранцастогъ и зеленогъ стои бело лепше, него ове саме; исто тако између оранцастогъ и лиластогъ; а између жутогъ и зеленогъ неваля, него кадъ се овако метне, бело, жуто зелено, онда е лепше. Бело између плавогъ и жутогъ неваля, а између плавогъ и зеленогъ приличиве.

Црна боя поправи све неконтрастне бое, чимъ се међу њи метне, и стои лепо између црвене и оранцасте, и између плаветне и лиласте, само е неваля међу ведрие бое метнути, еръ ихъ поквари, тако су жута, оранцаста, црвена и зелена.

На све ово воля пазити, ако смо ради, да намъ една боя другу лепотомъ подигне, да оку милие будну.

Већой иль маньой животности боя кадкадъ е наше око узрокъ. Кадъ изаћешъ на поляну покушай главу подъ ноге сагнути и између ногу цео око себе

пределъ погледати, видићеш га у виду најлепше панораме, особито ако брежуљакъ потражишъ, па с, нѣ-га погледашъ.

Єдна физикална игра.

Задатакъ. Наместити новчићъ да сеченицомъ на врху игле стои, да се на нѣој и тамо и амо прегіба и окреће, а непадне.

Узми єдну флашу са обичнимъ плутовимъ чепом; задени у чепъ иглу да и усправно и тврдо стои, алъ задени є ушицомъ, да іој връ у висъ стои, и остави чепъ у флаши. Узми садъ други исти таковъ чепъ, задени му у главу новчићъ сеченицомъ до пол новчића алъ и право и тврдо да стои, ков ћешъ учинити, кадъ чепъ бритвомъ засечешъ, а ништа изъ нѣга да не извадишъ, и у тай засекъ (кои се одма опетъ стисне, чимъ бритву извучешъ) новчићъ заденешъ. Іошъ узми садъ две єднаке и оштре вилюшке, и задени єдну с' єдне, а другу с' друге стране изпод сеченице новчића у исти тай чепъ тврдо, алъ тако, да обе вилюшке мало у висъ стов, као ова два крака одъ римске цифре петъ V. Изврни садъ и чепъ и вилюшке и новчићъ, и метни новчићъ тай сеченицом на връ оне горепоменуте игле, и онъ ће стояти на игли, баланцирати, пригибати се и тамо и амо, и ако лагано на єдну вилюшку дунешъ, новчићъ ће се на връ игле и окретати.

Ова игра спада у науку физикалну о равновесию и подпорной точки.